

Fra folkebevegelse til filantropi?

Frivillig innsats i Norge 1997-2009

Dag Wollebæk og Karl Henrik Sivesind

Om Undersøkelse om frivillig innsats

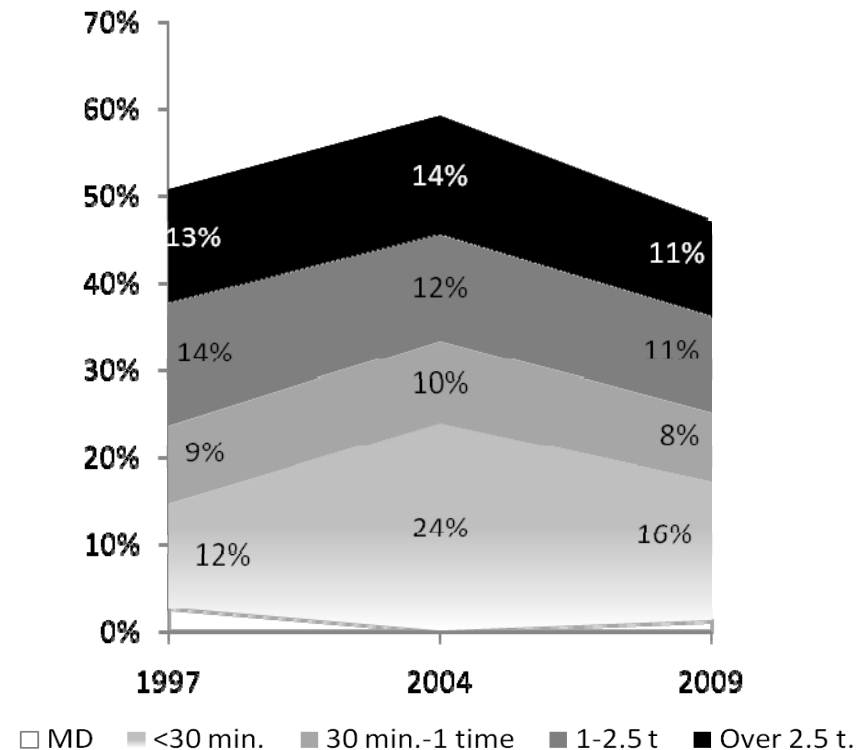
- Gjennomført av Statistisk Sentralbyrå, telefonintervju.
- Representativt utvalg av befolkningen, 16-79 år (1579 intervjuer). I tillegg: ekstrautvalg av personer med minoritetsbakgrunn fra Afrika og Asia (358 intervjuer) med botid > 5 år.
- Spørsmål om frivillig arbeid, medlemskap i organisasjoner, motivasjon for deltakelse, holdninger til organisasjonsaktivitet m.m.
- Spørsmålene om frivillig innsats er sammenliknbare med tilsvarende undersøkelser i 2004 og 1997, og holdnings- og motivasjonsspørsmålene er sammenliknbare med mange av spørsmålene som ble stilt i 1997-undersøkelsen.

Hovedfunn

1. Den frivillige innsatsen er i tilbakegang.
2. De sosiale forskjellene er store og økende.
3. Deltakelsen er mer uforpliktende, individualistisk og instrumentell.
4. Ny deltakelsesform: Virtuell frivillighet
5. Dreining fra tid til penger.
6. Norge i utakt med Sverige.

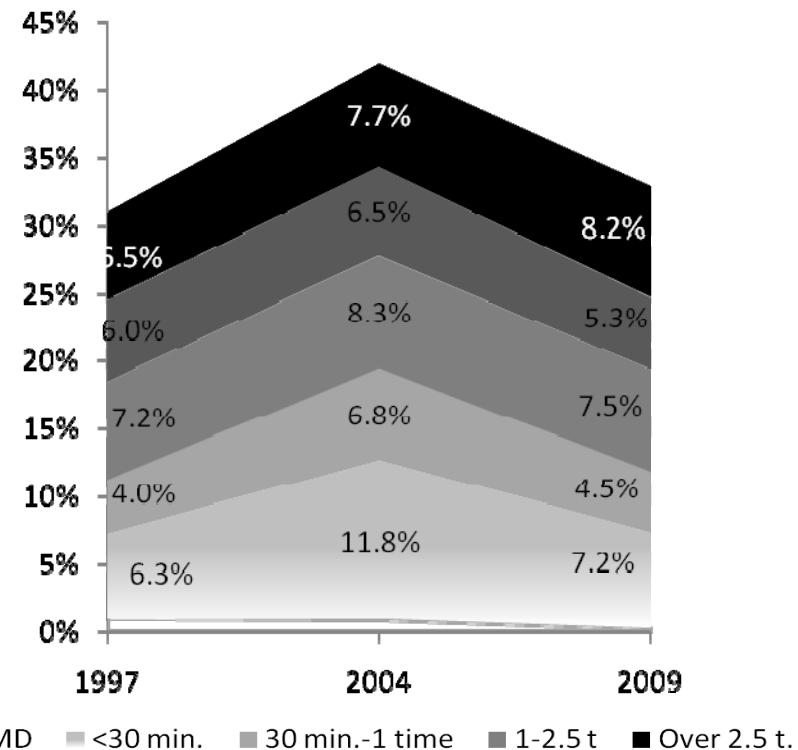
Blaff av korttidsfrivillige og krympende kjernetropper

Gjennomsnittlig antall timer frivillig arbeid pr uke, gruppert. Prosent av befolkningen 1997, 2004 og 2009.

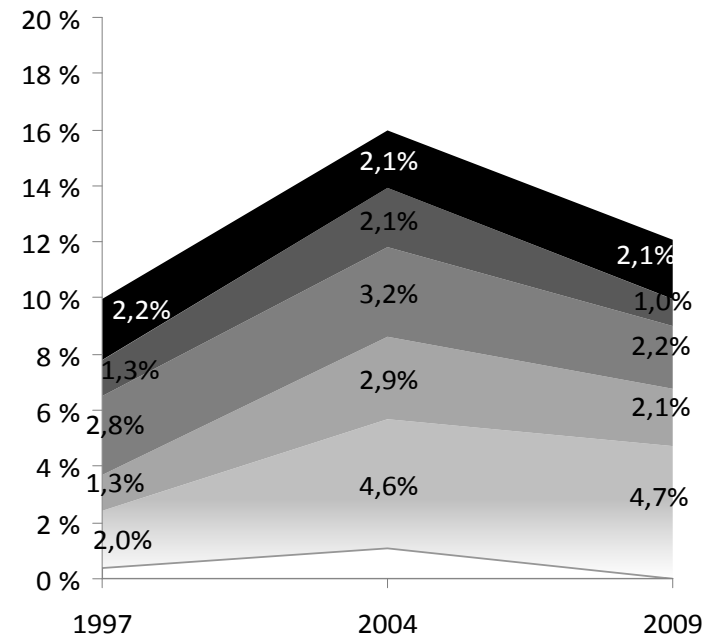
Kultur- og fritidsfeltet holder stand

Gjennomsnittlig antall timer frivillig arbeid pr uke innen kultur-, idretts- og fritidsorganisasjoner, gruppert.

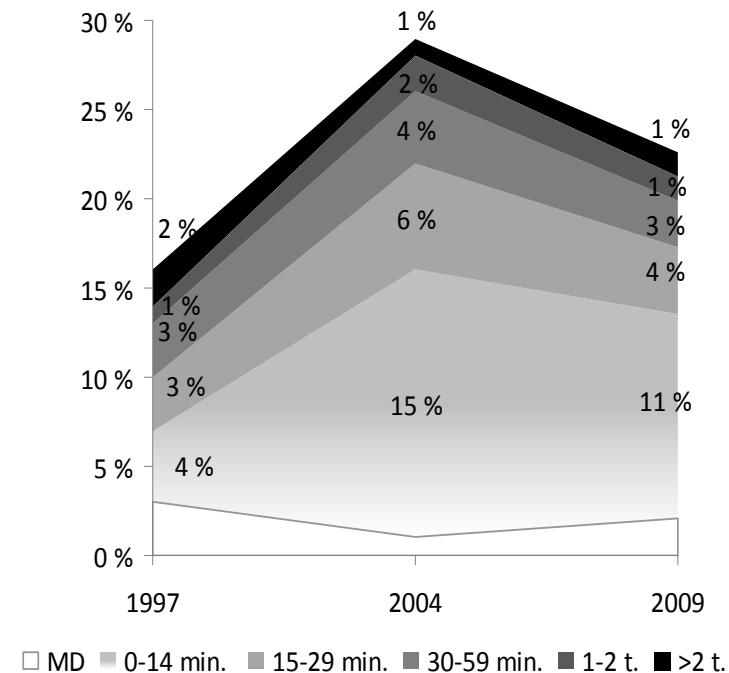
Velferd: Holder på de korttidsfrivillige

Gjennomsnittlig antall timer frivillig arbeid pr uke innen velferdsorganisasjoner, gruppert.

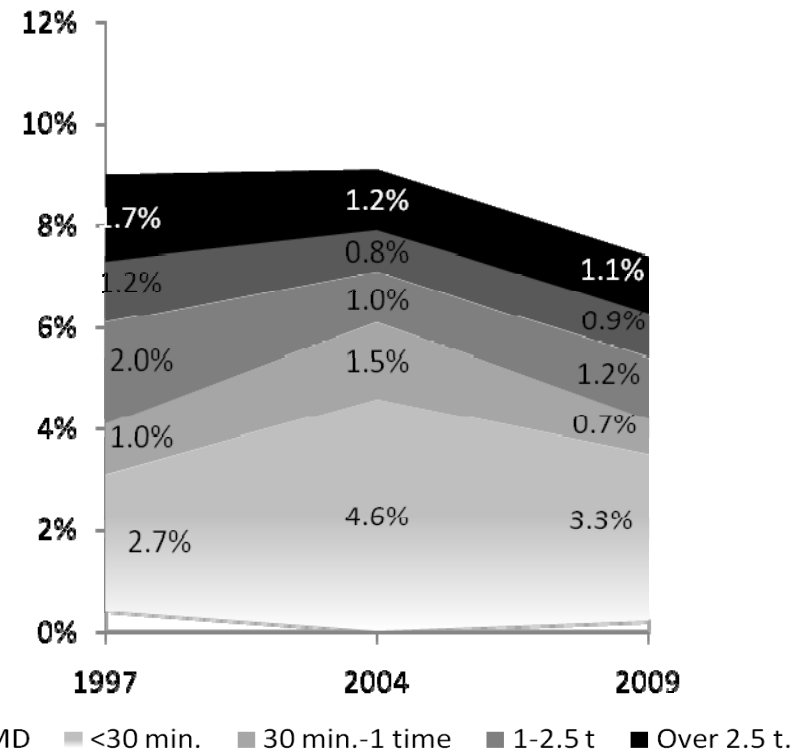
Bolig og økonomi: Mange frivillige, korte innsatser

Gjennomsnittlig antall timer frivillig arbeid pr uke innen bolig og økonomisk orienterte organisasjoner, gruppert.

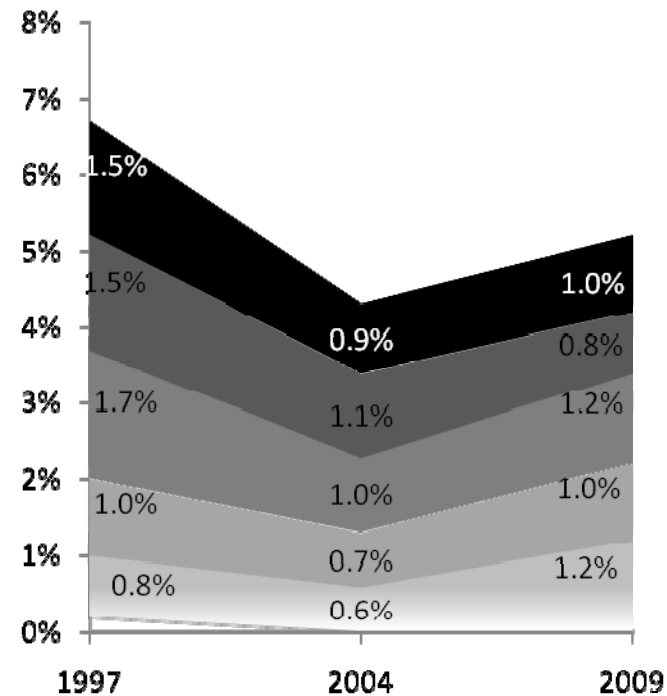
Politikk: Gradvis svekkelse

Gjennomsnittlig antall timer frivillig arbeid pr uke innen politisk orienterte organisasjoner, gruppert.

Religion: Klar tilbakegang

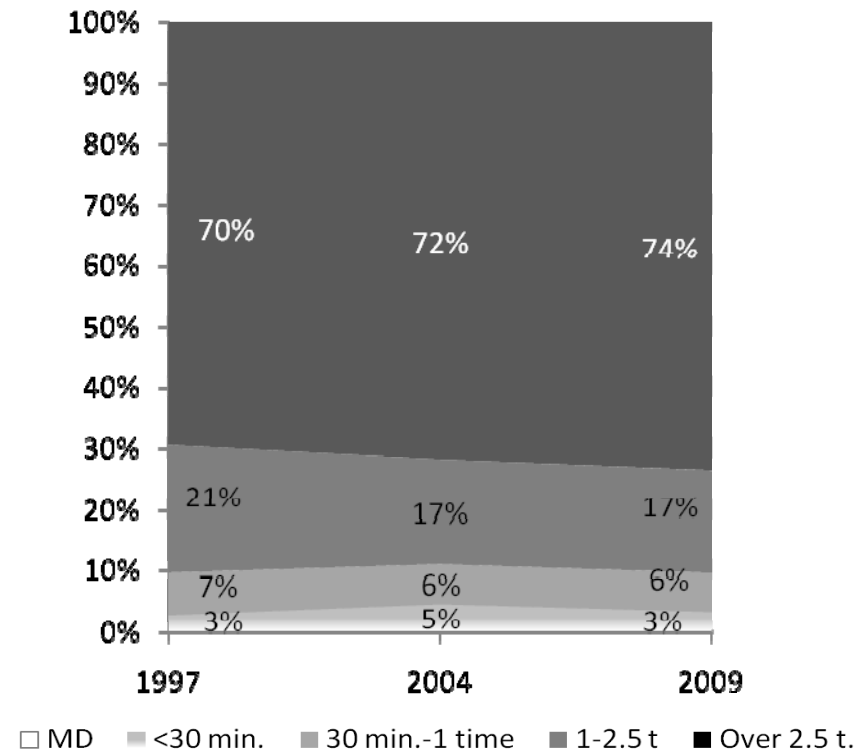
Gjennomsnittlig antall timer frivillig arbeid pr uke innen religiøse organisasjoner, gruppert.

□ MD ■ <30 min. ■ 30 min.-1 time ■ 1-2.5 t ■ Over 2.5 t.

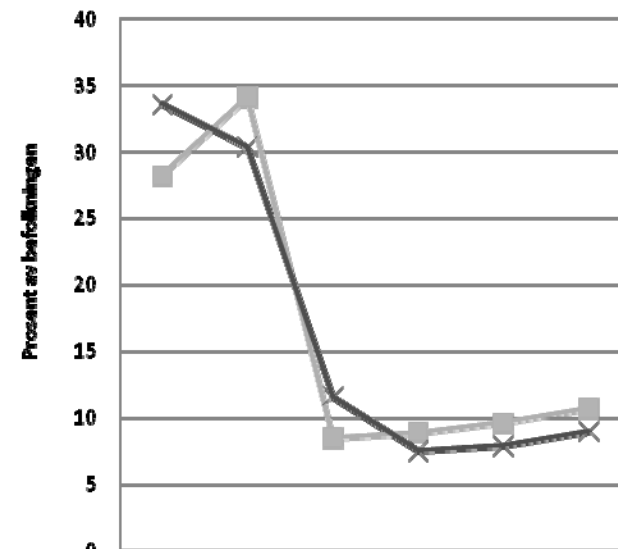
Organisasjonenes frivillige ressursgrunnlag

*Organisasjonenes frivillige
ressursgrunnlag: Det relative
bidraget fra korttidsfrivillige og
kjernetropper.*

Medlemsaktivitet: Tilsvarende utvikling

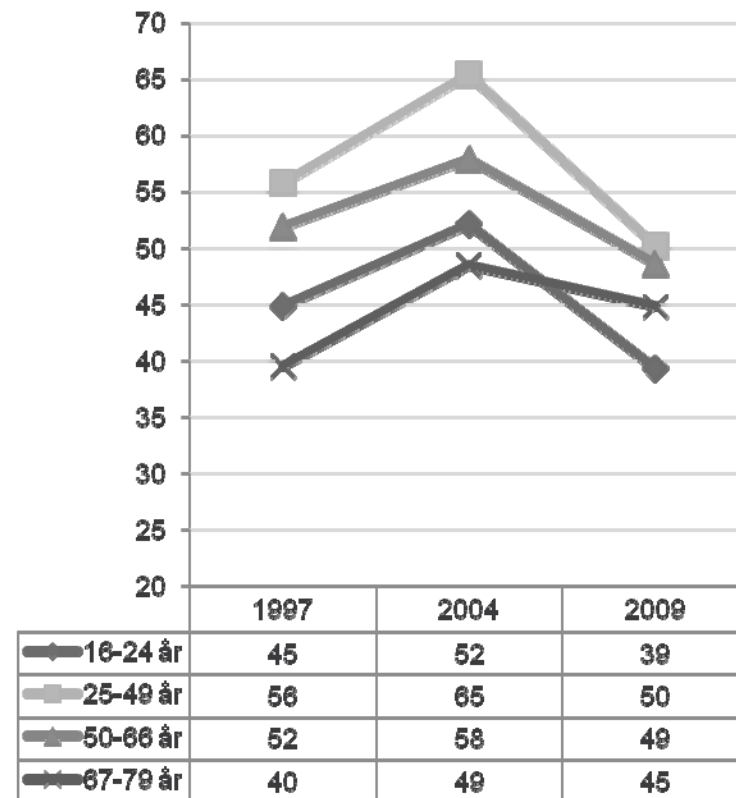
*Timer til medlemsaktivitet
(ekskludert frivillig arbeid)
siste år (gruppert). Prosent av
befolkningen.*

	Ikke medlem	<10 min./uke	10-29 min./uke	30-50 min./uke	1-2.5 t.	>2.5 t.
1997 (ekskl. BRL/velf.)	28	34	9	9	10	11
2009 (ekskl. BRL/velf.)	34	30	12	8	8	9

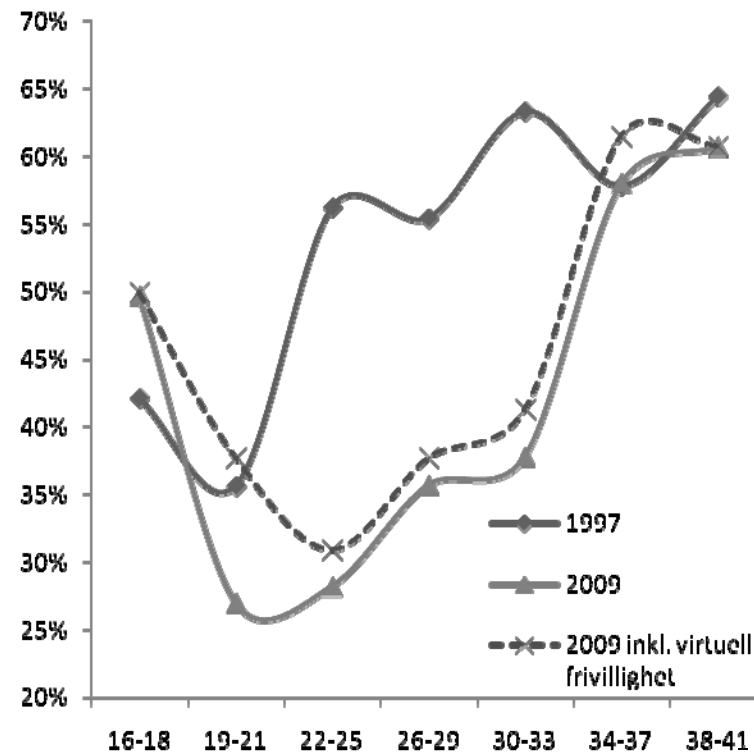
En grånende sektor

Andel som har gjort frivillig arbeid siste år, etter alder.

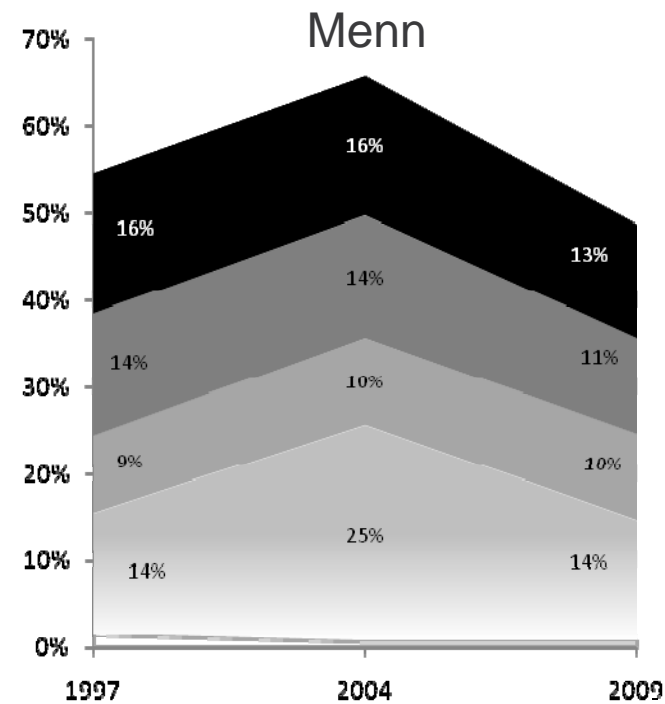
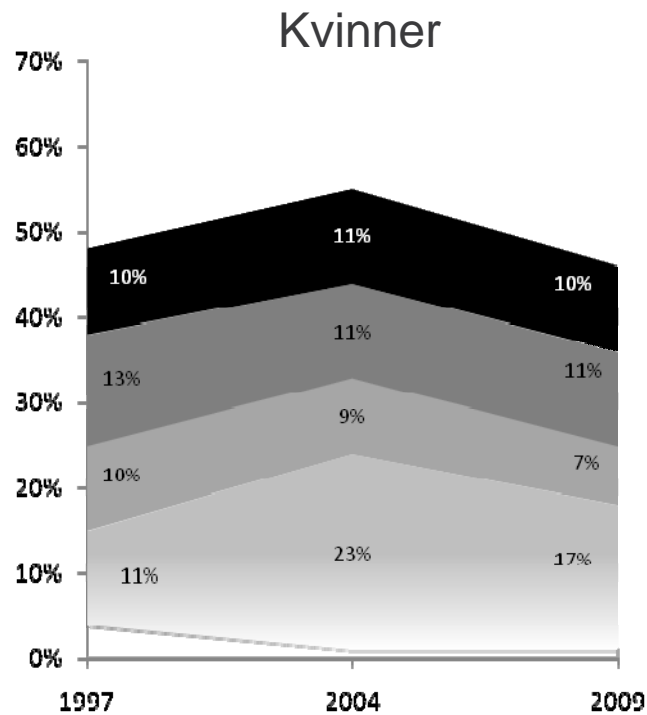

Unge menn tar frivillighetspause

Figur 10: Frivillig arbeid blant unge menn, 1997 og 2009. Andelen som har gjort frivillig arbeid siste år.

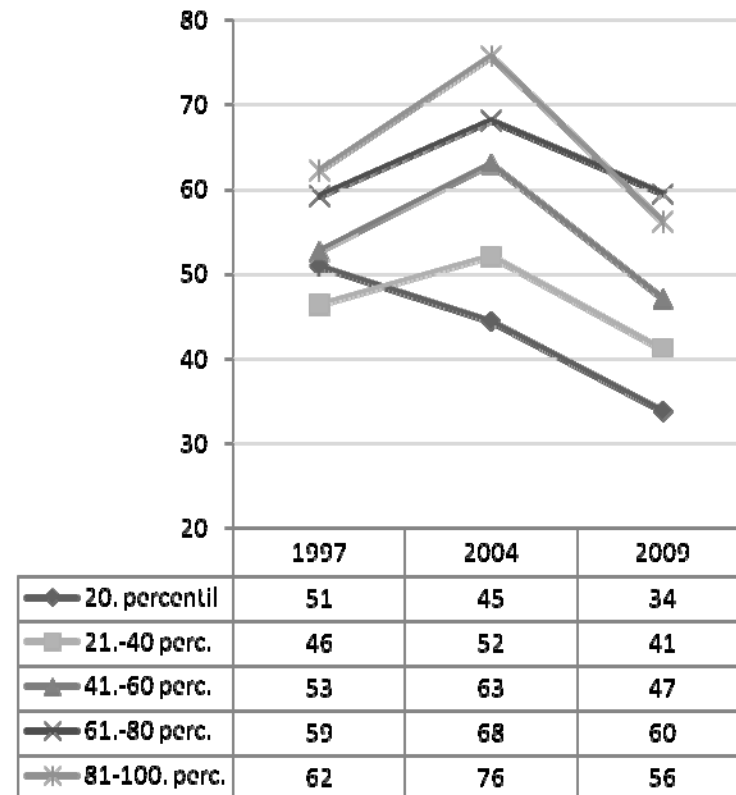

Størst tilbakegang blant menn

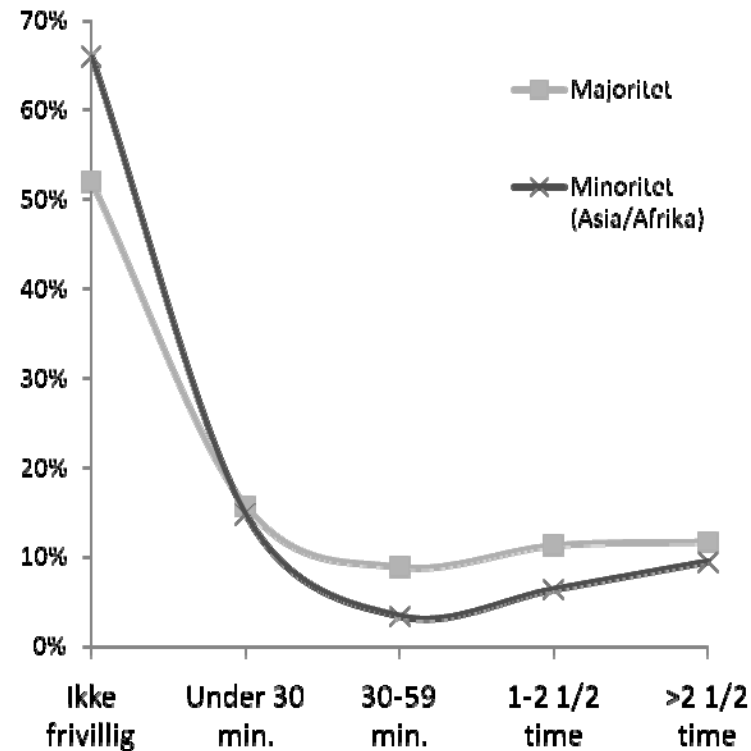
Lavinntektsgrupper faller utenfor

Figur 16: Andel som har gjort frivillig arbeid, etter husholdningsinntekt (kvintiler).

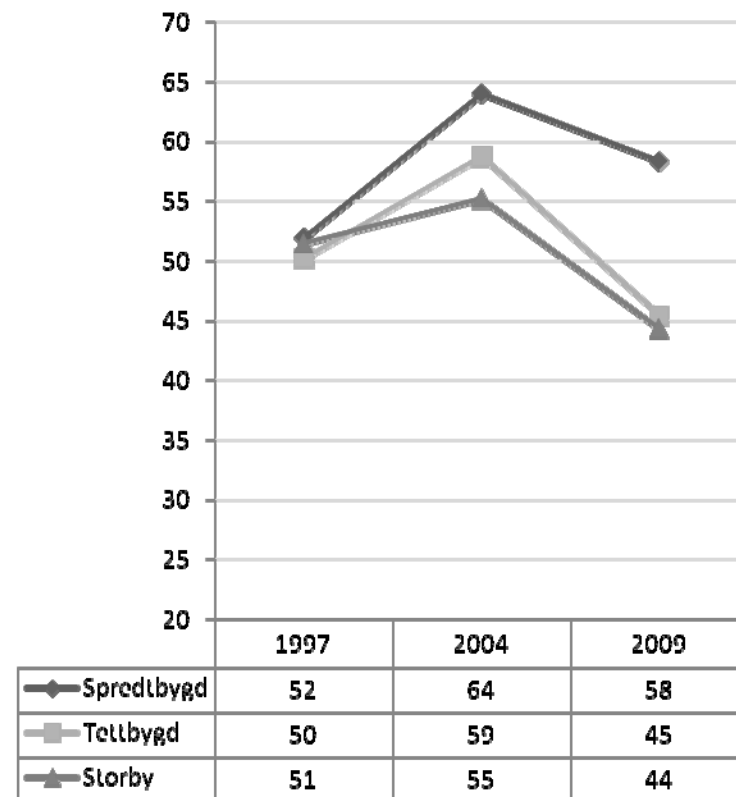
Minoriteter – bedre integrert enn forventet

Figur 19: Timer til frivillig arbeid siste år, 2009, blant majoritetsbefolkningen og minoritet med bakgrunn fra Afrika og Asia. Prosent av befolkningen.

By-land-forskjeller vokser fram

Figur 20: Andel som har gjort frivillig arbeid, etter botetthet.

Medlemskap: Enda større sosiale forskjeller

- Større generasjonsforskjeller.
- Etniske minoriteter betydelig dårligere representert.
- Inntekt, utdanning og tilknytning til arbeidsmarkedet skiller tydeligere mellom medlemmer og ikke-medlemmer i dag enn i 1997.

Forklaringer på økende forskjeller

- Organisasjonstypene med jevnest sosial fordeling (politikk, religion) svekkes mest, mens de som har ujevn sosial representasjon (kultur og fritid, nærmiljø) klarer seg bedre.
- Frivillighet innen velferd, religion og politikk noe økende høystatusprofil.
- Individualiserte deltakelsesformer setter større krav til personlig initiativ, kompetanse, at man er tilknyttet sosiale nettverk med organisasjonsaktive.
- Forklaringer som går igjen blant ressurssvake grupper: "vet ikke hvor jeg skal begynne", "ingen har spurt meg".

Løse kobling deltaker-organisasjon

-Andelen frivillige som er medlemmer av alle organisasjoner de arbeider frivillig for redusert fra 67% i 1997 til 49% i 2009.

-Andelen som svarer at det er viktig å arbeide frivillig for en bestemt organisasjon, og ikke at de like gjerne kunne gjort samme aktiviteten for en annen organisasjon som tilbyr liknende aktiviteter går ned fra 72% (1997) til 60% (2009).

-Andelen som er enig i påstanden "Jeg stiller gjerne opp på konkrete tiltak, men orker sjelden å delta i vanlig møtevirksomhet" øker fra 34 til 42%.

Motivasjon: Frivillighet som selvrealisering og kvalifiseringsarena

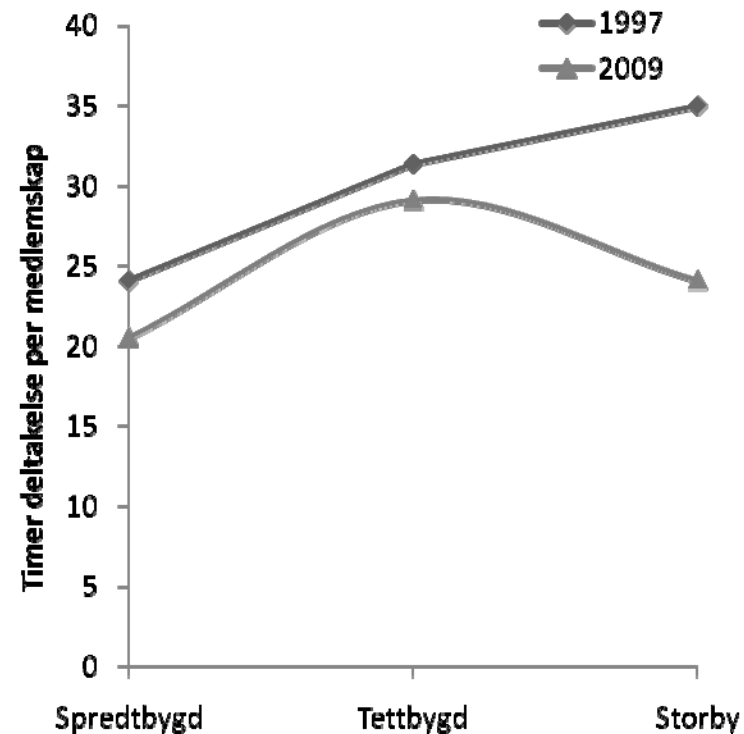
Motivasjon for frivillighet, gjennomsnitt skalaer 1-7			
	1997	2009	Endring
Ekspressivt: Jeg føler meg betydningsfull når jeg arbeider frivillig	3.53	4.23	+ .70
Instrumentelt: Det er bra å ha en attest på at man har jobbet som frivillig	2.73	3.33	+ .60
Saksorientert: Jeg kan gjøre noe konkret for saker som opptar meg	5.54	5.38	- .16

Virtuell frivillighet: Viktig ny arena, særlig for unge

	% som har gjort virtuelt frivillig arbeid		% som har gjort virtuelt frivillig arbeid
16-24 år	7.0	Trygdet (arbeidsledig/ufør)	3.6
25-49 år	2.0	Minoritet, bakgrunn Afrika/Asia	4.0
50-66 år	0.7	Spredtbygd	0.0
67 og over	0.4	Storby	3.3

Fra frivillighet til pengegaver, aktivt medlemskap til passivt

Figur 25: Timer til
medlemsdeltakelse per
medlemskap, etter bostrøk.

Fra folkebevegelse til filantropi?

- Folkebevegelsestradisjonen: Medlemsbasert, demokratisk, bredt sosialt sammensatt, basert på aktiv deltakelse. Vekt på organisasjonenes rolle i forhold til demokrati og sosial integrasjon.

-Den angloamerikanske filantropitradisjonen: Individuelle, veldedige bidrag, pengegaver like høy legitimitet som tid, høystatusprofil. Frivillig arbeid som en-til-en-relasjon mellom frivillig og mottaker, organisasjonen legger til rette ved hjelp av profesjonelle. Vekt på frivillighetens rolle i forhold til økonomi og velferd.

-Det norske organisasjonssamfunnet i drift mellom de to modellene.

Norge og Sverige skiller lag

- Tidligere: En nordisk folkebevegelsestradisjon.
- Sverige 2009: Fortsatt like omfattende deltakelse, frivillige er fortsatt medlemmer, ikke økende sosiale forskjeller.
- Hvorfor? Mot et samfunn der vi betaler oss ut av det som er ubehagelig? Hvorfor lykkes svenskene bedre enn oss i å beholde en bred sosial sammensetning?
- Viktige spørsmål for videre forskning.